

FOCUS

■ **Cadrul intern:**

“PARTIDELE STABILE ȘI PARTIDELE ÎN SCHIMBARE DIN MOLDOVA”

■ **Cadrul extern:**

“UN NOU IMBOLD PENTRU SPERANȚELE EUROPENE ALE MOLDOVEI: ESTE POSIBIL DE REDUS DECALAJUL?”

■ **Cadrul de securitate:**

“NOILE INIȚIATIVE TRANSNISTRENE ALE PREȘEDINTELUI VORONIN: PROGRES SAU AGONIE?”

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) Viitorul reprezintă o organizație de cercetare, educație și de promovare, care activează într-o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, drept, științe politice, management instituțional și strategii. IDIS a fost înființat în 1993 în calitate de organizație neguvernamentală, necomercială și non-politică.

■ Cadrul intern

PARTIDELE STABILE ȘI PARTIDELE ÎN SCHIMBARE DIN MOLDOVA

Ion Marandici

ionmarandici@gmail.com

Avem un prag electoral prea mare?

Scena politică moldovenească se află în plină tranziție. Modul de scrutin proporțional ar fi trebuit să conducă teoretic la majorarea numărului de partide mici și mijlocii în Parlament, să asigure o reprezentativitate mai mare a diverselor interese sociale și să evite suprareprezentarea partidelor mari. Totuși, în Moldova, inclusiv datorită pragului electoral înalt, modul de scrutin proporțional a avut drept consecință suprareprezentarea Partidului Comuniștilor pe parcursul a două legislaturi. Pragurile electorale pot fi relativ mici și din această cauză inofensive, cum este spre exemplu pragul procentual de 0,67% în Olanda sau 1,5% în Israel, dar când ating 4% ca în Suedia și Norvegia, 5% ca în România, Germania și Noua Zeelandă sau tocmai 11% - în Turcia, ele constituie o barieră semnificativă pentru partidele mici.

O eventuală majorare a pragului electoral ar fi în favoarea comuniștilor (PCRM) datorită modului de redistribuire a mandatelor, însă există și câteva contra-argumente. În primul rând, Consiliul Europei, de sub monitorizarea căruia Republica Moldova încearcă să iasă de doisprezece ani, a recomandat Moldovei să diminueze pragul electoral sub 4%, pentru a asigura o reprezentativitate mai mare, mai ales pentru minorități. Pe de altă parte s-ar putea ca PCRM să înțeleagă că va avea de câștigat din faptul că în Parlament vor intra mai multe partide și că într-un Parlament foarte fragmentat se va forma extrem de dificil o majoritate stabilă de guvernare.

Partide în schimbare: PNL, PLDM, PD și PSL

Deocamdată observăm că din partidele mai mici se desprind grupulețe ce se alătură partidelor mai mari cu șanse reale de a intra în viitorul Parlament. În aceste condiții, problemele de doctrină sau principii trec în planul secund. Gruparea din Partidul Național Liberal (PNL), care s-a alăturat nou-apărutului Partid Liberal Democrat din Moldova (PLDM) condus de Vladimir

Filat a renunțat cu relativă ușurință la ideea creării unei Uniuni Interstatale între România și Republica Moldova promovată anterior, precum și la asocierea cu PNL-ul român din perioada pre-sovietică. Anterior cei care constituiseră PNL părăsiseră cu mare vâlvă Alianța Moldova Noastră (AMN).

Lansarea mult-așteptată a PLDM a semănat cu o adevărată prezentare de guvern de alternativă, întrucât fiecare membru al Grupului de Inițiativă a prezentat situația din domeniul său de expertiză. Doctrina PLDM va fi una de sorginte populară și se va baza pe valori liberale și sociale. Constituit mai ales din personalități tinere, care anterior nu fuseseră implicate în politică și dispunând de resurse financiare serioase, PLDM-ul este creditat de către mulți experți cu șanse bune de a intra în viitorul Parlament. Totuși, nu este clar dacă personalitățile din PLDM vor fi capabile să facă campanie la nivel local, în zonele rurale. Acesta este singurul mod pentru partidele de opoziție de a capta alegătorii din sate, întrucât nu există o penetrare a mass media independente în aceste regiuni. Plecând din Partidul Democrat, Vladimir Filat a slăbit considerabil formațiunea condusă de Dumitru Diacov. Filat a fost urmat și de numeroși tineri din Organizația de Tineret din Chișinău a PD, dar proiectul său politic este atrăgător și pentru membrii altor partide liberale.

După o serie de acuze reciproce, gaura apărută în PD după plecarea lui Filat a fost rapid acoperită de Dumitru Diacov prin apropierea Partidului Social Liberal (PSL) de PD, culminând cu crearea unei fracțiuni comune în Parlament. Chiar dacă s-ar putea ca acest pas să șifoneze imaginea PSL și a liderului său Oleg Serebrian, totuși rezultatele bune ale PD de la ultimele alegeri locale arată că formațiunea social-liberală a cântărit bine mutarea, atunci când și-a ales un nou partener politic. Dacă înainte de alegerile locale PSL chema la crearea unui pol liberal, acum social-liberalii s-au decis să pledeze pentru un centru puternic. Nu este clar cum se va împacă

doctrina social-liberală cu socialismul PD-ului și dacă cele două partide se vor uni formând o eventuală Alianță Social-Liberală.

Sunt partidele învingătoare – partide mai stabile?

Un lucru este cert, partidele aflate la guvernare sau ieșite victorioase din alegerile locale nu sunt părăsite de membri. Partidul Liberal (PL), Alianța Moldova Noastră (AMN) și Partidul Comuniștilor (PCRM) sunt partide aflate la guvernare. Din PL-ul victorios la alegerile din Chișinău nu a plecat nimeni, dar nici nu s-au alăturat politicieni din alte partide. Cea mai răsunătoare plecare din PL, chiar în ajunul alegerilor locale din iunie, a fost a unui grup de tineri nemulțumiți de atitudinea seniorilor. După câștigarea Primăriei a urmat alegerea în fruntea Consiliului Municipal Chișinău a președintelui PL, Mihai Ghimpu, ceea ce a reprezentat o altă victorie simbolică. În acest context favorabil este puțin probabil ca tendințele centrifuge să se manifeste în PL.

Și AMN-ul fusese atins de epidemia dezertărilor înainte de alegerile locale. Victoria AMN a constat în abilitatea de a forma coaliții la nivelul raioanelor. În acest caz, alegerile au avut rolul unei terapii demonstrând membrilor AMN că formațiunea are șanse mari la următoarele alegeri parlamentare. Punctul slab al AMN-ului ar putea fi pe viitor nepromovarea tinerilor. În perioada de după alegeri din formațiune nu au plecat figuri notorii sau grupuri de membri.

PCRM: între formă și fond

De cealaltă parte, comuniștii rămân fideli partidului lor, care în prezent se află la guvernare. Brandul comuniștilor a fost unul de succes la ultimele două alegeri parlamentare, dar spre deosebire de numeroasele formațiuni liberale aflate în concurență, nu au existat încercări de a înregistra partide, care să conțină în titulatură sintagma „comunist”. Chiar dacă se află pentru a doua oară la guvernare, sondajele arată că PCRM nu se erodează serios. Să fie oare acest lucru specific politicului moldovenesc?

Există multe critici la adresa lui Voronin, însă PCRM ca structură nu dă semne de slăbiciune, iar recent șeful PCRM se lăuda cu un efectiv de 22 000 de membri. Mai mult, acesta afirma că o schimbare a denumirii partidului la congresul din primăvara lui 2008 este puțin probabilă, întrucât

aceasta ar însemna pierderea a 15-20% din electorat. În schimb, pentru a explica membrilor de partid simpli, societății și observatorilor străini, cum se împacă noile inițiative de liberalizare a economiei cu doctrina comunistă, PCRM va elabora un nou program politic. De altfel și în problema religiei PCRM a deviat de la principiile ideologice și legăturile dintre PCRM și Mitropolia Moldovei devin tot mai strânse. Parteneriatul dintre Mitropolia Moldovei și autorități este reciproc avantajos. Statul are grijă să nu fie înregistrate noi culte religioase, să nu ancheteze încălcările organizațiilor ultraortodoxe și să ofere pașapoarte diplomatice capilor Bisericii. Preocuparea unui președinte comunist de reconstruirea mănăstirilor și bisericilor nu poate să nu fie suspectă. De cealaltă parte, Biserica oferă o susținere simbolică autorităților participând la numeroase slujbe de sfințire a înfăptuirilor Guvernului. Recent, Statele Unite ale Americii și-au exprimat îngrijorarea vizavi de neînregistrarea la Chișinău a cultului musulman și a Bisericii Adevărate.

Spre deosebire de alte partide influente, reprezentanții PCRM sunt intransigenți când este pusă în discuție denumirea corectă a limbii. Ultimele probleme lingvistice în relațiile cu România în legătură cu semnarea Acordului de Facilitare a Regimului de Vize și a Acordului de Readmisie au stârnit discuții interne referitoare la denumirea corectă a limbii oficiale. Chiar dacă în Constituție este menționată sintagma „limbă moldovenească”, limba este numită în vorbirea curentă din ce în ce mai frecvent „limbă română”. Pentru majoritatea intelectualilor „limba moldovenească” semnifică un fals sovietic și o dovadă de ignoranță. În timp ce România nu recunoaște existența unei limbi moldovenești, la cealaltă extremă se situează Partidul Comuniștilor care susține că „limba moldovenească” este distinctă de limba română. Problema limbii este în mod clar o linie de divizare între PCRM și celelalte partide majore. Spre deosebire de cetățenii de naționalitate rusă, cetățenii moldoveni, care se declară români, pentru a-și schimba actele trebuie să treacă prin proceduri birocratice anevoioase, care pot fi numite discriminare.

Lucru curios, singura persoană care a plecat din compania Președintelui în ultimii ani, fostul consilier prezidențial Sergiu Mocanu, lansează în spațiul public idei, care sunt departe de poziția

oficialilor PCRM. Ba mai mult, acesta îl sfidează pe Voronin afișându-și cetățenia română și sugerându-i Președintelui să recunoască faptul că a deținut între 2001-2003 cetățenia rusă. Dacă s-ar demonstra că președintele Voronin a deținut cetățenia Moldovei în perioada, când dubla cetățenie era interzisă, atunci ar rezulta că Voronin s-a aflat în fotoliul prezidențial ilegal și actele semnate de el în acea perioadă ar fi lipsite de valoare juridică.

Voronin a dezmințit deținerea cetățeniei ruse, însă noua lege promovată de comuniști referitoare la interdicția de a accede la numeroase funcții publice stârnește nemulțumiri în societate și arată că PCRM se teme mai ales de accederea cetățenilor români în funcțiile înalte ale statului. Deocamdată nu este clar dacă noul proiect legislativ corespunde standardelor europene, dar în mod evident prin acest șiretlic legislativ vor fi excluși numeroși cetățeni din viața publică. În loc să fortifice patriotismul moldovean, legea seamănă mai mult cu încercarea unor politicieni de a stabili regulile pentru conservarea unei caste de guvernanți.

Declinul creștin-democrațiilor

La începutul lui octombrie, instituția Procuraturii Generale a fost criticată de către experții Consiliului Europei ca fiind una învechită și politizată. Confirmând criticile experților europeni, PCRM a recurs la brațul Procuraturii, pentru a dezbina și discredita Partidul Popular Creștin Democrat (PPCD) înainte de 2009. Anterior, creștin-democrații pierduseră numeroși deputați și numeroși membri de partid din cauza stilului autoritar și inflexibil de conducere a liderului PPCD – Iurie Roșca. Acum creștin-democrații își văd reputația știrbită, pentru că după destrămarea consensului politic din Parlament a fost dezghețată ancheta Procuraturii Generale vizavi de dispariția misterioasă a parlamentarului Vlad Cubreacov în timpul protestelor din 2002. Atunci, parlamentarul creștin-democrat Vlad Cubreacov dispăruse în timpul unor proteste de stradă, care pierdeau din amploare. Unele voci afirmau încă la acea vreme că dispariția sa era o manevră pentru a scoate populația în stradă. După câteva săptămâni, parlamentarul creștin-democrat a re-apărut în condiții misterioase, însă nu a putut face declarații convingătoare despre scopul răpirii sale și nici nu a insistat ulterior ca ancheta să continue. Foștii

colegi de partid și parlamentarii, Ion Neagu și Sergiu Burcă au fost chemați recent pentru a depune mărturie în dosarul Cubreacov. După audieri, autoritățile au declarat că au dovezi care arată că răpirea a fost pusă la cale creștin-democrați. Totuși, în cadrul unui show televizat, Cubreacov a declarat că afirmațiile colegilor săi sunt minciuni. Colegii săi îl acuzau de același lucru pe Cubreacov. În final, telespectatorii au înțeles că unul dintre parlamentari spunea minciuni, dar nu au putut pricepe care dintre ei și au concluzionat că singurul mijloc de a afla adevărul de la parlamentarii moldoveni este detectorul de minciuni.

Partidele mici și apariția Polului Social Democrat

Pe partea stângă a eșichierului politic se consolidează treptat și social-democrații. Fuziunea Partidului Democrației Sociale (PDS) condus de Dumitru Braghiș și a Partidului Social Democrat (PSDM) condus de Eduard Mușuc a fost deja decisă. Urmează fuziunea cu Uniunea Centristă (UCM) condusă de Mihai Petrache. Viitoarea formațiune se va baza pe structurile și denumirea PSDM. Liderii social-democrați se axează pe problemele sociale și economice și evită să se pronunțe asupra chestiunilor identitare. Potrivit social-democraților electoratul lor ar constitui circa 20%. Formațiunea social-democrată ar fi singurul concurent serios al PCRM pentru atragerea aceluiași segment de electorat. Mai există tentativa de a constitui un bloc de stânga întreprinsă de Patria-Moldova condusă de Andrei Țărnă și Gheorghe Sima, Ravnopravie condusă de Valeriu Klimenco și câteva organizații non-guvernamentale. Totuși, acesta are mai puține șanse de succes.

Mai există o serie de partide noi mai mici, dar care sunt foarte active. După procesul câștigat împotriva Ministerului Justiției, Mișcarea Acțiunea Europeană (MAE) a început desfășurarea unor acțiuni de stradă. Membrii MAE au protestat în fața Ministerului Afacerilor de Externe și Integrării Europene și au pichetat câteva zile Guvernul cerând mărirea salariilor profesorilor și a pensiilor. Pe fondul unor salarii mizere în învățământ și a inactivității sindicatelor, acțiunea MAE nu a reușit să mobilizeze mai mult de câteva zeci de persoane, în schimb, Anatol Petrencu, liderul MAE, a reușit să atragă doi deputați independenți în mișcarea

sa. O altă formațiune politică este Mișcarea Unionistă din Republica Moldova (MURM), ce și-a ținut congresul de constituire la finele lunii și a adunat 300 de delegați din întreaga țară. Mișcarea condusă de Ilie Bratu are drept scop unic - Unirea Republicii Moldova cu România. MURM nu este de acord cu integrarea europeană a Moldovei de una singură, ci pledează pentru integrarea europeană după unirea cu România. Membrii ei își propun înregistrarea mișcării ca partid politic la Ministerul Justiției, ceea ce, în condițiile în care scopul mișcării este anti-constituțional, va fi un proces fără sorți de izbândă.

Partidele moldovenești: catch-all sau doctrine

În mod clar partidele moldovenești nu sunt partide care se consolidează în jurul doctrinei afișate. Comuniștii și social-democrații vin cu inițiative liberale, liberalii vin uneori cu propuneri socialiste, creștin-democrații sunt autoritari în interiorul partidului, iar partidele mici se concentrează asupra unor aspecte singulare. Sunt

atunci partidele moldovenești – partide catch-all? Probabil că da, pentru că nu respectă doctrine și valori clare, încearcă să obțină maximum de voturi din orice bazin electoral, făcând cele mai diverse promisiuni și acționând în funcție de conjunctură. Cu greu am mai putea să le plasăm în categoria partidelor de cadre sau partidelor de masă. Totodată, absența unei culturi civice, sărăcia și un spațiu public foarte limitat sunt factori, care determină comportamentul partidelor politice moldovenești.

În perioada următoare vom asista la consolidarea constelațiilor politice menționate. Transformările din octombrie vor continua, însă turnura în fiecare partid o va constitui formarea listelor pentru alegeri. Atunci vor apărea mulți nemulțumiți, care se vor orienta spre alte formațiuni. Asigurarea unui proces transparent și democratic de formare a listelor pentru următoarele alegeri parlamentare este cea mai mare provocare atât pentru partidele stabile în acest moment, cât și pentru cele aflate în proces de consolidare.

■ Cadrul extern

UN NOU IMBOLD PENTRU SPERANȚELE EUROPENE ALE MOLDOVEI: ESTE POSIBIL DE REDUS DECALAJUL?

Sergiu Panainte

sergiu.panainte@gmail.com

Privire de Ansamblu

O serie de evenimente care s-au derulat luna trecută au marcat un moment pozitiv pentru aspirațiile europene ale Republicii Moldova. În primul rând, trebuie menționată semnarea Acordurilor de Facilitare a Regimului de Vize și Readmisie care sunt menite să faciliteze mișcarea cetățenilor moldoveni în spațiul Uniunii Europene (UE), precum și să abordeze problematica migrării către țările UE. În al doilea rând, ședința Comitetului de Cooperare RM-UE de la Chișinău a avut drept rezultat aprecierea pozitivă de către partenerii europeni a procesului de implementare a Planului de Acțiuni cu o încurajare ulterioară de a continua reformele, astfel ca efectul lor să poată fi resimțit de cetățenii simpli. Și în al treilea

rînd, inițiativele lansate de președintele Voronin cu privire la creșterea nivelului de încredere între Chișinău și Tiraspol au fost salutate de unele capitale europene. Cu toate acestea, o implicare vădită a „fratelui mai mare” în elaborarea acestor inițiative a putut fi depistată cu ușurință.

Pe de altă parte, relațiile cu statul vecin România au continuat să se deterioreze în pofida pașilor pozitivi înregistrați în relația cu UE. Acest lucru se datorează faptului că autoritățile Republicii Moldova continuă să se încăpățâneze și să insiste asupra utilizării “limbii moldovenești” la elaborarea acordurilor cu UE, fapt ce s-a confirmat în cazul Acordurilor de Facilitare a Vizelor și de Readmisie. Acest eveniment a servit drept motiv pentru o nouă serie de declarații dure între

oficialii moldoveni și români cu amenințarea venită din partea României de a nu recunoaște și semna vreun document elaborat în limba moldovenească.

Reducând Decalajul

Agenda europeană a Moldovei a înregistrat un nou succes. Cel puțin așa prezintă autoritățile semnarea Acordului de Facilitare a Regimului de Vize și Readmisie dintre Republica Moldova și Comunitățile Europene (numele utilizat de UE pentru a desemna cele trei comunități care stau la baza sa). Fără îndoială, acest lucru reprezintă un nou pas în relațiile contractuale cu UE care trebuie să constituie o bază pentru aprofundarea cooperării între aceste două entități. Acordul prevede ca statele membre UE care nu au reprezentanțe diplomatice la Chișinău să delegheze competențe de a elibera vize Centrului Unic de Eliberare a Vizelor din cadrul Ambasadei Ungare, fie să delegheze aceste competențe altor membri UE care deja au reprezentanțe de acest fel sau să deschidă propriile misiuni diplomatice în Moldova. Un moment pozitiv este că anumite categorii de cetățeni vor beneficia de anumite facilități precum eliberarea de la plata taxelor consulare, iar cei care o vor face, vor plăti o taxă unică de 35 Euro. Cei care vor fi scutiți de aceste taxe vor fi studenții, sportivi, artiști etc.

Cu toate acestea, UE a luat și anumite măsuri de securitate pentru a putea stăvili valurile de migranți ilegali moldoveni. Readmisia acestor cetățeni, așa cum prevede Acordul, va fi acoperită de bugetul Republicii Moldova, ceea ce va constitui cheltuieli deloc de neglijat. Altceva e că UE va întări controlul la frontierele sale externe și își va mări eforturile pentru ca Misiunea de Asistență la Frontiera Moldovei și Ucrainei, care deja activează de aproape 2 ani, să facă față acestui val de migranți. Prin urmare, cetățenii care caută un loc de muncă în UE vor prefera în continuare coridoare ilegale, care la drept vorbind sunt accesibile la frontiera dintre Ucraina și Slovacia și la cea dintre Ucraina și Ungaria. Iar numărul persoanelor care merg legal în țările Uniunii Europene va rămâne constant, întrucât categoriile ce vor beneficia de facilități la obținerea vizei au mers în UE și până atunci fără probleme. Studenții, oamenii de afaceri, artiștii, întotdeauna au fost în stare să-și motiveze scopul

călătoriei lor cu acte justificative perfect legale, precum și să plătească taxele consulare. În acest sens, chiar și inițiativa Comisarului pentru Justiție și Afaceri Interne, Franco Frattini de a elibera Cartea Albastră (echivalentul Cărții Verzi eliberate de Statele Unite) pentru cetățenii care ar dori să se angajeze în câmpul muncii în spațiul UE are o abordare foarte restrictivă și nu reprezintă o soluție viabilă. Astfel este aproape sigur că majoritatea populației RM nu va putea să resimtă efectul acestui „succes” al guvernării din cauza sărăciei în care trăiește. Prin urmare, Acordurile respective reprezintă un succes pentru agenda europeană a Moldovei, dar un succes care nu va fi resimțit de cetățenii de rând.

Totuși, autoritățile moldovene și-au exprimat convingerea că acest progres, menționat și de europeni, va ridica relațiile dintre UE și Moldova la un nivel calitativ nou atunci când va expira Planul de Acțiuni și Acordul de Parteneriat și Cooperare. Așa cum a fost menționat și în numărul trecut al Buletinului (PSS, nr.4), cele patru libertăți la care Moldova vrea să obțină acces, nu este altceva decât un vis, unul care nu are deocamdată nici o bază reală. Chiar dacă Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va face eforturi supraomenești, europenilor le-a fost, le este și în continuare le va fi frică de migranții din Moldova și în general de statul Republica Moldova. Având în vedere nivelul sărăciei din țară, mai mult de două treimi din populație ar părăsi baștina dacă hotarele cu UE ar fi deschise, așa cum își propune să realizeze în viitor guvernarea. Și dat fiind faptul ca acest lucru este o utopie, cel puțin pentru viitorul apropiat, autoritățile ar trebui să caute alte căi pentru soluționarea problemelor economice și sociale și să nu ceară imposibilul de la UE.

Rezultatul pozitiv al ședinței Comitetului de Cooperare RM-UE nu trebuie să ne surprindă. Explicația este pe cât se poate de simplă. Cum altfel ar putea UE să impulsioneze realizarea reformelor în Republica Moldova? Critica dură nu și-a făcut efectul, la fel ca și utilizarea penalizarilor sau a amenințărilor cu sistarea asistenței. De aceea, singura soluție ce poate da rezultate este de a recunoaște chiar și realizările cele mai mici și de a promite noi facilități în schimbul obținerii altor succese în realizarea reformelor democratice.

Aceasta este tactica pașilor mărunți care la fel a fost menționată în numărul precedent al Buletinului PSS, singura în măsură să dea rezultate în Moldova. Ce a fost totuși pozitiv în această ședință?

În primul rînd, Hilde Hardeman a recunoscut progresul înregistrat în implementarea Planului de Acțiuni de către autoritățile moldovene. Acest progres se referă la legislația adoptată de Parlament care este în concordanță cu standardele europene. Moldova a început să îmbunătățească infrastructura prin construcția și reparația drumurilor de importanță internațională. Un alt moment pozitiv este transmiterea competențelor de control asupra originii mărfurilor destinate pentru export Serviciului Vamal, după reformarea sa survenită în urma recomandărilor din partea Misiunii EUBAM.

Chiar și cu aceste realizări problemele încep să apară atunci cînd legislația trebuie aplicată conform prevederilor în vigoare. Legile nu au același efect și pondere pe care le au legile în UE, cetățenii nu pot avea siguranța că legile care le conferă drepturi și libertăți nu vor fi încălcate de către stat. Mediul de afaceri este nefavorabil pentru atragerea investițiilor străine, deoarece predomină interesele de grup, iar beneficiile economice sunt împărțite între clanuri politice. Justiția și libertatea presei continuă să fie asuprite și aservite statului. Ministrul de Externe Stratan a declarat că progresul în domeniul justiției și libertății presei nu poate fi evaluat obiectiv, fiindcă oricînd e loc pentru mai mult. Suntem de acord cu dl Stratan că întotdeauna există loc pentru mai mult, însă vrem să-i atenționăm că în UE libertatea presei și justiția sînt protejate prin lege care e valabilă pentru toți, iar drepturile se respectă, pe cînd în Moldova protecția drepturilor, inclusiv presa și justiția este egală cu zero. Iată de ce Moldova niciodată nu se va apropia de UE dacă cetățenii săi nu vor putea să simtă beneficiile reformelor politice și economice.

Mai mult decît atît, UE a devenit foarte rigidă în ceea ce privește acordarea accesului la piața sa de muncă prin intermediul liberei circulații a persoanelor, așa cum a fost menționat și mai sus. Soluția optimă pentru a reduce din decalajul dintre UE și Moldova este ca guvernul să mobilizeze toate resursele ce le are la dispoziție și să le canalizeze spre a putea obține beneficii din accesul la celelalte

trei libertăți – libera circulație a capitalului, bunurilor și serviciilor prevăzute de Politica de Vecinătate a UE. O nouă strategie de dezvoltare a unui mediu de afaceri favorabil susținut de o bază legislativă riguroasă care să asigure drepturile de proprietate și securitatea investițiilor, neapărat vor produce efecte pozitive. Moldova are nevoie de noi fonduri și noi tehnologii pentru dezvoltarea unei economii competitive și toate acestea sunt posibile doar lăsînd companiile internaționale să vină în țară. Cu atît mai mult, că există o anumită certitudine în privința acordării Moldovei a Preferințelor Comerciale Autonome din partea UE, un bun mediu de afaceri trebuie să constituie un imperativ pentru guvernare, astfel ca rezultatele să fie pe măsura așteptărilor.

De acum înainte este mult mai important de a concentra eforturile asupra implementării reale a Planului de Acțiuni, iar cînd va veni timpul potrivit, noul acord legal între Moldova și UE trebuie să specifice expres acțiuni concrete care să apropie mai mult în plan economic Moldova de UE. Numai atunci, cînd aceste eforturi vor fi susținute și de o bună implementare a criteriilor politice și avînd o evaluare bună din partea Consiliului Europei și a OSCE, Moldova ar putea să ceară și să spere că îi va fi acordată o reală perspectivă de integrare. Acest drum va fi mai ușor de parcurs din moment ce Moldova și-a câștigat noi avocați care să lobeze interesele Moldovei în UE și acestea sunt statele membre ale Grupului de la Vișegrad, precum și alte state membre UE.

O posibilă evoluție în problema transnistreană?

Recent președintele Voronin a lansat câteva inițiative menite să mărească încrederea dintre Chișinău și Tiraspol, să îmbunătățească comunicarea dintre cele două maluri ale Nistrului și să dea un nou suflu procesului de negocieri asupra soluționării acestui conflict înghețat. Partenerii europeni au aprobat inițiativele președintelui. Tiraspolul, însă, manifestîndu-și a cîta oară neîncrederea, a calificat aceste inițiative drept o nouă abordare populistă a problemei de către echipa lui Voronin din perspectiva apropierei alegerilor parlamentare din 2009, drept un instrument de restabilire a popularității PCR. M.

Măsurile prevăd planuri comune și reciproc avantajoase de dezvoltare a infrastructurii, în special de crearea unui coridor european ce ar lega Chișinăul de Dubăsari, accesul agenților economici din Transnistria la preferințele comerciale ale UE GSP Plus cu condiția de a se înregistra la organele competente ale RM, utilizarea în comun a căii ferate care trebuie reunită și adusă sub controlul Căiiilor Ferate ale Moldovei și anularea interdicțiilor de călătorie pentru liderii transnistreni impuse de UE și SUA.

Cu toate acestea, în pofida impactului aparent pozitiv pe care l-ar putea produce aceste inițiative, Voronin a mai înaintat propunerea demilitarizării ambelor maluri ale Nistrului prin unificarea și transformarea armatelor Moldovei și Transnistriei într-o instituție mai mult socială, decât una militară. Propunerile vin în urma Summit-ului CSI de la Dușanbe unde președintele Voronin s-a întâlnit cu omologul său Putin, care se pare va rămâne cea mai influentă figură politică din Rusia și după alegerile parlamentare și prezidențiale din această țară. În acest context, putem spune că planurile Rusiei de „federalizare” a Republicii Moldova nu au fost încă abandonate, fiind schimbată doar tactica pentru a crea impresia unui rezultat pozitiv pentru Moldova și o variantă acceptabilă pentru Vest.

Este evident că PCRM se află în căutarea unor soluții de a aduce Tiraspolul la masa de negocieri, dar și mai evident este faptul că ei caută sprijinul și îndrumarea Moscovei în această problemă. Pachetul de propuneri oferit de Voronin nu pare să fie foarte atractiv pentru liderii transnistreni. Armata transnistreană este foarte bine dotată și puternică. Este greu de crezut că ei vor accepta reformarea armatei de dragul unei instituții hibride create împreună cu Moldova. De asemenea, segmentul transnistrean de cale ferată este important pentru transportul de pasageri și mărfuri din Moldova spre statele membre CSI. Acum aceste rute au fost redirecționate ceea ce are drept consecință mărirea timpului și a resurselor pentru a ajunge la destinație. Pentru Chișinău este important să recâștige controlul asupra acestui segment, iar pe de altă parte din același motive Tiraspol vrea să țină aceste segment în posesia sa. În pofida acestui fapt, un coridor european spre Ucraina și Rusia prin Transnistria ar aduce beneficii semnificative

ambelor maluri, dacă părțile ar cădea de acord să construiască și să gestioneze acest coridor.

Punctul slab al acestor inițiative este că ele au fost inspirate de Kremlin. Moldova nu pare atât de suverană precum crede Voronin și echipa sa. Cu toate acestea, chiar dacă Tiraspolul a refuzat să accepte aceste inițiative, prezumtiv pozitive, fiind controlat de Moscova e posibil ca unele dintre aceste inițiative să fie totuși susținute.

În pofida apropierei dintre Moscova și Chișinău va fi greu de a convinge Tiraspolul să urmeze calea propusă de Voronin. Este pe deplin explicabilă dorința guvernării comuniste de a atinge careva progres în soluționarea conflictului, una dintre cele mai mari promisiuni electorale cu care au intrat în Parlament în alegerile din 2005. Altfel, ei nu mai pot spera să ajungă în Parlament în 2009 cu aceeași promisiune. Oricum, este de așteptat că pînă nu va fi aleasă noua Dumă de stat în Rusia, nu va avea loc nici un eveniment major în formatul de negocieri „5+2”. Mai mult decât atât, Moldova a cerut de la tribuna Națiunilor Unite din New-York retragerea totală a trupelor ruse din Transnistria și înlocuirea lor cu o misiune de observatori militari cu un mandat internațional, un lucru care în mod sigur nu poate fi pe placul Rusiei, sau pe de altă parte aceasta poate fi o nouă înscenare pregătită din timp de administrația lui Voronin.

România și „limba moldovenească”

Înrăutățirea relațiilor bilaterale cu România a continuat după ce un nou incident a avut loc în ajunul sărbătorilor Hramului orașului Chișinău cînd unei delegații de primari din România i-a fost interzisă trecerea frontierei. Aparent, neînțelegerile au fost rezolvate, însă au urmat declarații dure din partea autorităților ambelor state.

Totuși, cea mai mare „bătălie” s-a dat în problema așa-numitei „limbi moldovenești” utilizată de autoritățile moldovene în documentele semnate între RM și UE. România a exprimat nemulțumirea sa față de o astfel de formulare ceea ce este un lucru normal și evident, căci orice lingvist ar spune că nu există limba moldovenească. Limba moldovenească nu este altceva decât o invenție a sovieticilor perpetuată de guvernele precedente ale RM care au mai și inclus în Constituție ca limba

de stat sintagma de „limbă moldovenească”, deși în ghilimele. Iar guvernul comunist nu face altceva decât să acutizeze această problemă prin construirea unei identități moldovenești și a „moldovenismului primitiv”. La urma urmei nu este atât de important acest lucru atât timp cât autoritățile aplică această formulă pentru uzul intern. Însă, manifestarea unui astfel de comportament pe arena internațională, aceasta devine o reală aberație. Iar reacția României, în calitatea de membru UE, precum și obiecția sa privind utilizarea acestei formule era absolut previzibilă. Deși România a acceptat să semneze Acordurile de Facilitare a Regimului de Vize și Readmisie elaborate în engleză și moldovenească și care vor intra în vigoare la publicarea lor în Monitorul Oficial al UE, a amenințat că nu va mai semna sau ratifica alte acorduri semnate între UE și RM care vor folosi limba moldovenească.

Iarăși, acest fapt nu trebuie să ne mire, deoarece comuniștii au favorizat publicarea unor dicționare „moldovenești-românești” și strigând pe la toate colțurile că ei vorbesc limba moldovenească. Astfel de incidente profund neplăcute pun în pericol semnarea și ratificarea viitoarelor documente cu UE. În cele din urmă, evenimentul a constituit o altă dispută inutilă între cele două state. Chiar și pe calea sa europeană Moldova a acceptat să meargă alături de Ungaria și alte state ale Grupului de la Vișegrad, decât alături de București. Chișinăul oficial ar fi putut beneficia de pe urma ajutorului primit atât din partea României, cât și din partea statelor Grupului de la Vișegrad în realizarea obiectivelor de integrare europeană. Însă, cu astfel de manifestări inutile și stupide ale suveranității, Moldova pierde ajutor crucial în drumul lung pe care îl are de parcurs spre UE.

Prognoze

Potrivit unei declarații a premierului Vasile Tarlev, pînă la 17 noiembrie curent se va încheia implementarea Planului de Acțiuni RM-UE. Obținînd un feed-back pozitiv din partea Comisiei Europene cel puțin la acest moment, Moldova speră să evolueze ascendent în relațiile cu UE. Făcînd promisiuni de a continua reformele, autoritățile moldovenești speră să obțină anumite recompense din partea UE, în special accesul la cele patru libertăți ale UE.

Este aproape sigur că Moldova va obține

Preferințe Comerciale Autonome și un acces îmbunătățit la Piața Comună a UE, dacă originea mărfurilor și calitatea lor vor fi strict controlate de autorități. Cu toate acestea, s-ar putea ca istoria preferințelor GSP Plus să se repete și în cazul noilor preferințe din 2008. Raportul final al Comisiei Europene care va evalua implementarea Planului de Acțiuni va fi elaborat în primăvara 2008, ceea ce înseamnă că pînă atunci UE nu va lua nici o decizie despre formarea unei noi relații contractuale cu Moldova. Mai mult decât atât, partenerii europeni au venit cu propunerea de a extinde durata Acordului de Parteneriat și Cooperare, implicit și a Planului de Acțiuni cu încă un an. Aceasta înseamnă că în pofida evaluării pozitive primite de Moldova mai sunt încă multe lucruri care trebuie îmbunătățite și UE a arătat clar la unul din ele: cetățenii trebuie să simtă efectele reformelor, în caz contrar, tot progresul nu este bun de nimic. Acestea fiind spuse, autoritățile moldovene ar trebui să fie conștiente că dacă nu vor fi realizate reforme reale și progres evident, decizia de a ridica nivelul calitativ al relațiilor cu UE va fi amînată la nesfîrșit. Prin urmare este încă un drum lung de parcurs pînă va fi depășit decalajul enorm existent între UE și Moldova.

În negocierile asupra rezolvării conflictului transnitrean nu vor avea loc schimbări, deoarece campania electorală din Rusia va îngheța orice activitate în formatul de negocieri „5+2”, de fapt se va perpetua aceeași stare de fapt – lipsa oricăror negocieri. Orice inițiative lansate de Chișinău cu sau fără aprobarea tacită a Rusiei vor fi respinse în mod public de Tiraspol, dar cu posibila derulare a unor negocieri în culise asupra unui posibil nou proiect de federalizare a Moldovei sub auspiciile Rusiei.

Relația cu România devine din ce în ce mai dificilă. Vecinul vestic a stopat procesul de eliberare a vizelor cetățenilor moldoveni prin anularea sistemului de programări on-line. Nimeni nu știe care va fi nouă procedură și cît timp va necesita pentru a fi pusă în aplicare.

În concluzie se poate de spus că nici un eveniment major nu avea loc în cele două luni rămase pînă la sfîrșitul anului 2007. Se apropie perioada cînd se fac bilanțurile activităților anuale și viața politică va mai pierde din dinamism, anunțînd a fi una liniștită pentru Republica Moldova atât pe plan intern, cît și extern.

■ Cadrul de securitate

NOILE INIȚIATIVE TRANSNISTRENE ALE PREȘEDINTELUI VORONIN: PROGRES SAU AGONIE?

Dumitru Mînzărari
minzaradd@hotmail.com

Rezumat

Apelul recent al președintelui Voronin către „diplomația ziaristică”, care pare a fi un efort de a restabili dialogul cu conducerea separatistă de la Tiraspol, a provocat reacții destul de contradictorii. În timp ce aceste inițiative ale președintelui moldovean arată promițător și ar putea eventual conduce la rezultate pozitive în conflictul îndelungat pe Nistru, succesul lor va depinde pe deplin de cadrul de implementare acceptat. Agățarea după inerție de vechiul format bilateral de discuții cu Tiraspolul, care într-un fel sau altul oricum va impune greutatea prezenței rusești, este o cale sigură spre eşec.

Însă aceasta nu este unica cursă posibilă, în care Chișinăul s-ar putea arunca. Cea mai mare provocare pentru Moldova va continua să fie Rusia, în pofida eforturilor conducerii de la Chișinău să convingă publicul că relațiile cu Rusia sunt foarte bune și sincere. Iar ignorarea acestei provocări nu este altceva decât autoînșelare. Există o mulțime de semnale, care sugerează că Moscova nu și-a schimbat poziția pe marginea conflictului transnistrean. Astfel, ne confruntăm cu riscul că Moldova va fi ademenită în albia concesiunilor unilaterale, care vor limita abilitatea Occidentului să o susțină. Iar ca rezultat vor fi primejduite integritatea teritorială a Moldovei sau suveranitatea ei.

Pe de altă parte nu putem exclude nici opțiunea că conducerea comunistă declarând un set de obiective, de fapt urmărește ceva diferit. În numerele precedente ale PSS-ului această posibilitate a fost explorată mai detaliat. Acolo am menționat că PCRM ar fi putut ceda presiunilor Rusiei și accepta „sugestiile” Kremlinului în contextul soluționării conflictului, în speranța să-și restabilească numărul de susținători din rîndul potențialilor alegători de pe malul stîng.

Ce se ascunde în spatele inițiativelor?

Pentru a recapitula: pe data de 4 și 10 octombrie curent președintele Vladimir Voronin a oferit două interviuri ziarelor ruse „Komsomolskaya Pravda” și „Izvestia” în care s-a adresat conducerii de la Tiraspol cu un număr de inițiative pe marginea conflictului transnistrean. Printre acestea a figurat sugestia de a reduce numărul de posturi de control (vamal, de poliție, de pacificatori) între cele două maluri ale Nistrului. Voronin la fel a propus să se folosească mai eficient șoseaua Leușeni-Chișinău-Dubăsari, care traversează Moldova, conectînd România cu Ucraina. Domnia sa la fel a sugerat să fie împărțite profiturile pe urma exploatării rețelei de cale ferată de pe malul stîng, a lansat ideea creării unui post de televiziune care ar difuza pe ambele maluri și a menționat posibilitatea acreditării Universității de Stat staționată în Tiraspol de către Ministerul Educației al Moldovei. Adicional la ideea propunerii către UE și SUA de a sista limitările de circulație și viză pentru autoritățile de la Tiraspol, președintele Voronin a mai înaintat inițiativa demilitarizării complete a ambelor maluri.

Chiar dacă reacția publicului la aceste inițiative a fost, în general, pozitivă, totuși există un șir de întrebări care așteaptă răspuns. Luând în considerare numărul record al întâlnirilor personale între Vladimir Voronin și Vladimir Putin în ultimul timp, ar fi logic să presupunem că inițiativele menționate sunt un rezultat al acestei comunicări a liderilor celor două state. Și totuși, există motive care indică că președintele Putin nu a făcut solicitări specifice în ce privește posibilitatea reluării procesului de negocieri în cazul conflictului transnistrean. În schimb, pare că președintele rus l-a încurajat pe Vladimir Voronin să iasă singur cu inițiative atractive pentru Tiraspol. Iar faptul, că liderul tiraspolean Igor Smirnov

și echipa sa au reacționat destul de negativ la inițiativele președintelui Voronin, sprijină o astfel de presupunere. Adică sugerează faptul lipsei oricăror indicații din partea Kremlinului către Tiraspol, sau că ultimului i s-a recomandat să se opună inițiativelor lui Voronin. Ambele scenarii sunt destul de nefavorabile pentru Chișinău, din motivul că el face concesii unilaterale fără a avea oricare garanție din partea administrației lui Putin, care ar indica că Moscova intenționează să-și schimbe poziția obstructionistă pe marginea conflictului. Pentru a face lucrurile mai clare, se pare că Putin i-ar fi spus lui Voronin: știi, de ce nu ai oferi ceva atractiv Tiraspolului, iar apoi voi vedea ce facem?

Acestea ar fi explicațiile de ce inițiativele lui Voronin sunt doar produsul Chișinăului, fără garanții drept răspuns din partea Moscovei. Până în prezent doar UE, SUA, OSCE și Ucraina au salutat inițiativele lui Voronin. Este surprinzător că Rusia a evitat să spună direct ce crede despre propunerile președintelui moldovean, cu toate că anume ea a fost cea care a supus Chișinăul unor presiuni directe și indirecte pentru a obține astfel de rezultate. Săptămîna trecută Vladimir Voronin a acceptat public că administrația sa așteaptă reacția Moscovei pe aceste propuneri. De fapt, Moscova deja a reacționat, sugerînd că inițiativele nu reprezintă oferte suficiente. Adică, ministrul afacerilor externe rus, Sergey Lavrov, a menționat în timpul summit-ului UE-Russia că Moldova trebuie să revină la Memorandumul din 1997. Deci, se poate aștepta că aceasta fiind doar începutul, Rusia va continua să „surgă” mai multe inițiative de acest tip din partea Moldovei, urmărind scopul avansării pozițiilor de negociere ale Tiraspolului. Ceea ce este o cale mai subtilă de a readuce Memorandumul Kozak pe masa de negocieri, doar că sub o altă deghizare.

Falșii prieteni ai relațiilor moldo-ruse

Prieteni falși – în engleză așa sunt numite cuvintele care se scriu și se pronunță la fel în două limbi, dar au sensuri diferite. Există o dihotomie în felul cum Chișinăul și Moscova interpretează substanța soluției conflictului transnistrean. Cînd ambele părți spun „a soluționa conflictul”, ele gîndesc lucruri diferite. Moldova este gata să ofere malului stîng facilitări economice și admin-

istrative excesive, cu speranța de a-l reintegra în sistemul său instituțional. Și o face, în pofida faptului, că pasul acesta pune în dezavantaj alte regiuni ale Moldovei, care chiar dacă au un procentaj similar de populație slavă, nu primesc preferințe de acest tip. În schimb, Kremlinul dorește să edifice în Moldova o astfel de configurație de putere, care ar permite liderilor de la Tiraspol, mulți din care sunt cetățeni ruși și activează pentru guvernul rus, să controleze politicile externe și de securitate ale Moldovei. Și aceasta este un element al mecanismului de garanții rusești, care să nu permită aderarea Moldovei la UE și NATO.

O declarație recentă a lui Grigore Maracuța, unul din ex-liderii secesiunii transnistrene la începutul anilor 90 și ex-președinte al Sovietului Suprem din Tiraspol, iar la moment reprezentant al Transnistriei în Duma de Stat rusească, confirmă cele expuse mai sus. La scurt timp după ce inițiativele lui Voronin au fost făcute public, Maracuța a declarat că orice pas care ar aduce întreaga Moldovă, și nu doar Transnistria sub controlul Moscovei, este binevenit.

Din toate propunerile președintelui Voronin doar cele care sunt benefice liderilor transnistreni vor fi de ei acceptate. Ideea demilitarizării complete a ambelor maluri este puțin probabil să fie realizată. O astfel de prognoză este împărțită și de mulți experți ruși, după cum a fost clar descris pe paginile ziarului rus loial Kremlinului, *Nezavisimaya Gazeta*. Demilitarizarea nu are drept scop doar încercarea de a convinge Moscova că Moldova va sta neutră și nu va tinde spre NATO. Ea la fel urmează impulsivitatea procesului de retragere a trupelor și armamentelor rusești, staționate pe malul stîng sub pretextul operațiunii de pacificare sau necesității de a păzi munițiile la Cobasna. Anume prezența militară rusă este văzută de conducerea Moldovei drept un obstacol principal pentru soluționarea conflictului, după cum au afirmat președintele Voronin și ministrul afacerilor externe Andrei Stratan. Însă instituțiile de forță rusești și în special cea militară, nu favorizează de loc ideea. Avînd capacitate serioasă de influență în cadrul configurației de putere create actual la Moscova, militarii ar dori să păstreze prezența trupelor ruse în Moldova sub o deghizare sau alta.

Este foarte posibil ca Rusia să propună Moldovei un aranjament similar cu cel care se încearcă a fi forțat asupra Georgiei, adică crearea unui „centru comun” de natură militară, care să adreseze terorismul sau alte aspecte. Căci în caz dacă Rusia retrage trupele sale, îi va fi extrem de dificil să revină înapoi, pe când menținerea chiar a unui contingent limitat, oricând va permite extinderea acestuia pînă la bază militară. Este o tendință în creștere la ruși, avînd eforturile Kremlinului pentru a se impune regional și global, căci o poate face doar prin detașări militare peste hotare, sub forma bazelor și instalațiilor militare în alte state. Noutățile care descriu intențiile Rusiei de a deschide baze militare în porturile siriene Latakia și Tartos confirmă trendul sugerat. Un alt exemplu în acest context este dezvoltarea bazei aeriene rusești în Kant, Kirghizstan.

În pofida faptului că refuzul de a avea forțe militare proprii nu servesc interesele Moldovei în perspective de lungă durată, astăzi opțiunea dată pare să fie una din cele mai decente din șirul de alegeri proaste ce stau în fața Chișinăului. Cel puțin, ea va demonstra clar că afacerea sub denumirea de „conflict transnistrean” nu este altceva decît un mecanism al Rusiei de a obține controlul politic asupra Moldovei. Inițiativa, la fel, urmează să demonstreze clar pe parcursul timpului, că oricare alt scenariu, care oferă Rusiei mai puțin decît control politic asupra Chișinăului, nu va satisface Kremlinul. Și incapacitatea UE de a spune lucrurilor direct pe nume, și de a-și adapta corespunzător politicile, va întinde la infinit o soluție a conflictului, favorabilă Moldovei. Chișinăul trebuie încă să învețe cum să convingă Occidentul, că atunci cînd ai de afacere cu un nemernic, dar îl tratezi ca pe o persoană virtuoasă, aceasta nu va opri nemernicul de la fapte oribile, ci din contra îl va încuraja.

Citind printre rînduri

Faptul folosirii de către președintele moldovean a „diplomației ziaristice” în loc de canalele de comunicare obișnuite, a demonstrat una din dimensiunile mai ascunse ale conflictului transnistrean. Alternativ, Chișinăul ar fi putut comunica folosind serviciile unui dintre garanții procesului

de negocieri, implicînd Rusia sau Ucraina. De fapt, opțiunea implicării Ucrainei are multe calități pozitive, căci ar fi avansat poziția ei în procesul de negocieri, în detrimentul Rusiei. Vorbind cu Tiraspolul prin mass-media ar arăta, posibil, incapacitatea pentru compromis, existența unor motive personale și chiar neputința de a găsi soluții eficiente. A fost un act conștient, sugerînd că președintele Voronin a semnalat lipsa de dorință pentru comunicarea cu Igor Smirnov. A devenit mai evident, cînd săptămîna trecută la NIT, în cadrul emisiunii talk-show cu președintele, deja tradițională, Voronin a declarat că în curînd liderii transnistreni „vor reveni la baștină” (în Rusia), din motivul că ei se află în Moldova doar „în deplasare temporară”.

În același timp există semnale că președintele Voronin favorizează concurentul intern al lui Smirnov, partidul „Obnovlenie”, care reprezintă interesele grupului business influent „Șerif”. Evghenii Șevciuc, președintele Sovietului Suprem și liderul partidului „Obnovlenie” a fost invitat la un show organizat de NIT, aceasta fiind pentru prima dată în foarte mulți ani, cînd un oficial de la Tiraspol are posibilitate să vorbească la un canal TV din dreapta Nistrului. Considerînd că NIT promovează interesele PCRМ, edificarea relațiilor strînse cu „Șerif” poate fi privită în mai multe contexte. Recent s-a aflat că NIT a ajuns la un acord cu „Șerif” să emită în Transnistria, devenind prima companie de televiziune de pe malul drept, care obține această posibilitate, cel puțin în ultima decadă.

Dar, Șevciuc la fel promovează legăturile strînse între „Obnovlenie” și partidul susținut de Putin – „Rusia Unită”. Tot „Obnovlenie” a declarat că va desfășura activități de promovare electorală pentru „Rusia Unită” pe teritoriul din stînga Nistrului. Aripa sa de tineret cooperează cu organizații de tineret pro-kremliniste. Anume „Obnovlenie” a invitat în Transnistria pe James Jatras, un expert american în lobby politic, cu experiență de lucru în Senatul american și Departamentul de stat al SUA. Conform presei rusești, Jatras a insistat că Transnistria are mai multe drepturi pentru independență decît Kosovo. La fel el a îndemnat Tiraspolul să depună mai multe eforturi în diplomația publică în Occident.

Alte semnale alarmante includ declarația

menționată mai sus a lui Sergey Lavrov, precum că negocierile pe problema conflictului transnistrean trebuie să pornească de la Memorandumul din 1997. În aceeași categorie pot fi incluse cuvintele lui Victor Alksnis, deputat în Duma de Stat rusească, care în cadrul seminarului Rose-Roth în Serbia a insistat că atunci când Rusia va recunoaște Abhazia, Osetia de Sud și Transnistria, ea va fi urmată de Belarusia, Cuba și Venezuela.

Deci, pe de o parte avem inițiativele președintelui Voronin, care tind să restabilească negocierile, și posibil să aducă progres în soluționarea conflictului, iar pe de altă parte, în pofida lăudării relațiile cu Rusia de către Voronin, oficialii ruși demonstrează în tot felul că ei au o viziune diferită față de conflict și cum el trebuie tratat.

Formatul grupurilor bilaterale de lucru cu Transnistria ales de președintele Voronin la fel trezește multe întrebări. În afara faptului, că un astfel de format este practic dominat de interese rusești, el la fel exclude din negocieri UE, SUA, OSCE și Ucraina. Adică, de fapt Chișinăul revine la vechea schemă de negocieri, pe care s-a străduit atât de mult să o evite. Și aceasta se produce atunci, când UE lansează semnale clare, că ar dori să-și avanseze statutul de observator în procesul de negocieri, jucând un rol mai important. O formulă mai reușită ar asigura ca grupurile de lucru să includă reprezentanți ai tuturor participanților 5+2. Cel puțin, astfel se va reduce comportamentul obstructiv al Moscovei și Tiraspolului.

Există oare o afacere între PCRM și Kremlin?

Chiar dacă inițiativele președintelui Voronin sunt destul de promițătoare, modul în care a început implementarea lor indică că are loc ceva greșit și periculos. Pe lângă faptul că se propune un format, care de la bun început dezavantajează Moldova, și marginalizează Uniunea Europeană, Statele Unite, OSCE și Ucraina, mai sunt lansate și acțiuni cu caracter dubios.

Este foarte surprinzătoare excluderea din echipa administrației președintelui rus a lui Modest Kolerov, un supporter înverșunat și radical al independenței transnistrene și un promotor activ a propagandei anti-Voronin. Mai ales că un număr

de publicații ruse, incluzând influentul „Kommersant” au comunicat că motivul pentru demitere a fost „atitudinea sa excesiv de radicală” față de un șir de state din CSI. A fost oare o simplă coincidență că în aceeași perioadă președintele Voronin l-a demis din funcție pe Ion Ursu, șeful Serviciului de Informații și Securitate, după ce l-a decorat cu cea mai importantă decorație militară a țării? Și afacerea dată a fost demonstrativ petrecută în prezența lui Nicolay Patrușev, Directorul FSB-ului rus. Ulterioara numire a lui Ursu în calitate de ambasador în Grecia doar avansează bănuielile că mișcarea nu a fost una ordinară. Symbolismul în politică nu trebuie subestimat, mai ales când acțiunea arată ca o încercare de a deghiza eliminarea de la conducerea unicii agenții de informații moldovenești a unui general de rang înalt, care nu era un fan mare al politicii rusești în Moldova. Mai concret, a fost oare scoaterea din funcție a generalului Ursu o plată pentru ca Modest Kolerov să părăsească administrația de la Kremlin?

Încercarea de a construi poduri de înțelegere cu grupuri de interes din Transnistria este un pas reușit în direcția soluționării conflictului. Însă lucrurile încetează să arate frumos, când se poate simți că interesele de grup devin mai prioritare ca interesele naționale. În timp ce afacerea între canalul televizat pro-comunist NIT și grupul de business din Transnistria „Șerif” este un pas bun în direcția reconcilierii populației de pe ambele maluri, devine evident că ea este orientată mai mult spre a servi agenda PCRM și mai puțin drept un instrument de reconciliere național. Pasul sugerează că președintele Voronin a atins un acord, posibil, care să-i permită să-și promoveze partidul pe malul stîng înainte de alegerile din 2009, pentru a-și completa rîndurile susținătorilor PCRM, care a scăzut destul de drastic pe malul drept.

Fără îndoială inițiativele președintelui din luna octombrie vor injecta o nouă dinamică în procesul de negocieri pe marginea conflictului transnistrean, și, discutabil, ar putea avansa gradul de implicare al Occidentului. Totuși, întrebarea principală la momentul de față rămâne a fi, dacă vulnerabilitățile și golurile inițiativelor prezidențiale menționate în analiză sunt rezultatul unei planificări incomplete, lipsei opțiunilor alternative, sau supunerii presiunii rusești.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) “Viitorul” reprezintă o organizație de cercetare, educație și de promovare, care activează într-o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, drept, științe politice, management instituțional și strategii.

Misiunea IDIS este de a contribui la creșterea unui mediu liberal și democratic în Moldova, ca și în alte democrații incipiente, consolidarea autorităților locale și regionale, oferirea de asistență la consolidarea societății civile în care cetățenii pot acționa în numele lor în temeiul drepturilor civile și politice de care se bucură; schimbul liber de informație și consolidarea scopurilor care întăresc guvernarea eficientă.

IDIS reprezintă o platformă comună care reunește mai multe grupuri de intelectuali preocupați de succesul tranziției în țările lor spre economia de piață și societatea liberă. IDIS îi ajută pe cetățeni să-și consolideze energiile, valorile și virtuțile civice, oferindu-le suportul moral, intelectual și logistic, în ceea ce privește dezvoltarea de proiecte și inițiative. În virtutea acestei misiuni, IDIS a stabilit mai multe legături utile dintre mediul academic și cel al decidenților politici, generând o bază solidă pentru analiză de politici publice și recomandări pe diverse areale sensibile pentru interesul public, crearea și diseminarea de practici pozitive, standarde de bună guvernare și instrumente credibile de analiză economică.

Acest buletin este o publicație analitică lunară bilingvă care are drept scop analiza politicii interne, externe și de securitate a Republicii Moldova.

Autorii “Political and Security Statewatch”: Ion Marandici, Sergiu Panainte și Dumitru Mînzărari.

Pentru orice comentarii sau abonare la acest buletin vă rugăm să ne contactați la ghenadie.mocanu@viitorul.org sau idis_viitorul@mdl.net.

Coordonator al buletinului: Ghenadie Mocanu.

Contacte:

Chisinau, Str. Iacob Hincu, 10/1, 2009 MD, Republica Moldova

Tel/fax: (+ 373/22) 21 09 32; 21.36.32; 22.71.30

E-mail: idis_viitorul@mdl.net

Web: www.viitorul.org